

Peilingen

Mededelingenrubriek

Sluismolen weer in bedrijf

Op 17 november 2001 werd brand gesticht in de Sluismolen bij Koedijk (gemeente Alkmaar). De brandweer was gelukkig snel ter plaatse en wist het karkas van de molen te redden. De eigenaar, Waterschap Het Lange Rond, was er veel aan gelegen om de uit omstreeks 1565 stammende watermolen te behouden. Behalve om zijn hoge ouderdom was de molen ook het redden waard vanwege de elektrische hulpaandrijving op het scheprad die in 1925 werd gemonteerd volgens het systeem van het Rotterdamse ingenieursbureau Eriksson. De Vereniging De Hollandse Molen propageerde dit destijds, om windmolens een tweede leven te verschaffen en afbraak te voorkomen. De Sluismolen was de eerste molen in Nederland met een dergelijke hulpmotor. De hulpaandrijving deed dienst tot 1947. In dat jaar kwam er een elektrisch vijzelgemaal in de molenromp. Het oude windmaalwerk werd meteen verwijderd. Na koortsachtig overleg met alle betrokken partijen kon in 2002 met de restauratie worden begonnen; de molen werd weer geschikt gemaakt voor windbemaling met een scheprad. Bovendien kwam in de molen woonruimte voor de vrijwillige molenaar. Op 12 december 2002 was het zover: de uit zijn as herrezen molen werd door mw. M. van Rossen, burgemeester van Alkmaar, en mw. Th. de Roos-Van Rooden, dijkgraaf van Waterschap Het Lange Rond, feestelijk weer in gebruik gesteld door het lichten van de vang.

In een Japanse stroomversnelling

De belangstelling in Japan voor Louis van Gasterens film *In een Japanse stroomversnelling* (zie *Peilingen* in de vorige aflevering van dit tijdschrift) is zo groot dat de film vertoond wordt tijdens het Wereld Water Forum 3 in Kyoto. Bovendien gaat de film een toernee maken langs veertien Japanse steden waar Nederlandse ingenieurs hebben gewerkt aan de waterhuishouding (*Metro*, 13 maart 2003).

Riviersystemen

Het German Historical Institute in Washington, D.C. (Verenigde Staten) organiseert van 5-7 december een congres rond het thema *Rivers in History. Designing and Conceiving Waterways in Europe and North America*. Doel van het congres is het vergelijken van de onderzoeksresultaten van wetenschappers uit verschillende disciplines die zich bezighouden met riviersystemen in Noord-Amerika of Europa in de vroeg-moderne en moderne tijd. Meer inlichtingen zijn te verkrijgen bij Christof Mauch (mauch@ghi-dc.org) of Thomas Zeller (zeller@ghi-dc.org).

Postzegels

Ter gelegenheid van de herdenking van de Watersnoodramp van 1 februari 1953 is door TPG Post een vel postzegels uitgegeven. Voor het ontwerp van de postzegels is gebruik gemaakt van tien foto's die betrekking hebben op de eeuwige strijd van Nederland tegen het water. De postzegels laten onder meer foto's zien van de Schutsluis in Hansweert, het Noorderzeehoofd in IJmuiden, de afsluiting van de Wieringermeer in 1928 en van de Afsluitdijk. Uiteraard is er aandacht voor de watersnoodramp, met aansprekende beelden van de dijkdoorbraak bij Willemstad en van mannen die in Stavenisse met zandzakken sjouwen. De laatste foto laat het hoogwater in Roermond in 1993 zien (*Collect*, uitgave van TPG Post, 35 (2003)).

Nieuwe uitgaven 'Vrienden van de Hondsbossche'

De 'Vrienden van de Hondsbossche', kring voor Noord-Hollandse Waterstaatsgeschiedenis, presenteerde onlangs twee nieuwe uitgaven. De eerste verscheen in november 2002 en behandelt de waterschapsconcentratie in Holland boven het Noordzeekanaal. Aanleiding vormde de oprichting van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier op 1 januari 2003. De zes

waterschappen in de zojuist genoemde regio gingen in dit nieuwe hoogheemraadschap samen. Daarmee was het eindpunt bereikt van een ontwikkeling die terug reikt tot de watersnoodramp van januari 1916. Heel Waterland, de oostkant van de Zaanstreek en de Anna Paulownapolder liepen toen onder. Voor de provincie vormde deze ramp aanleiding om het beheer van de zeedijken in handen te brengen van één nieuw hoogheemraadschap. In de jaren dertig van de vorige eeuw werd ook een begin gemaakt met de vorming van grotere verbanden in de honderden bestuurlijk zelfstandige polders achter de dijken. Hier werden evenwel pas na 1970 onder leiding van gedeputeerde Van Dis spijkers met koppen geslagen. Het regende protesten, maar Van Dis zette door en stampte een serie grote, slagvaardige waterschappen uit de grond. H. Lambooy en D. Aten volgden het roerige concentratiespoor op de voet in het boekje “*De held sterft niet...*”, *waterschapsconcentratie in Noord-Holland 1916-2003*.

In januari 2003 volgde in het kader van de herdenking van de watersnoodramp van 1953 nog een uitgave. Het is buiten Texel maar bij weinigen bekend dat er in de vroege ochtend van 1 februari 1953 ook op dit Waddeneiland slachtoffers zijn gevallen. Het gaat om enkele leden van het Texelse dijkleger die te hulp waren geschoten om de bedreigde zeedijk van een polder langs de Waddenkust te versterken. Toen de dijk bezweek, werd de vluchtende mannen door het snel binnenstromende waterde water de pas afgesneden. Zes vrijwilligers slaagden er niet in zich te redden en kwamen in de golven om. W.C. Thijssen deed nauwkeurig onderzoek naar de gebeurtenissen op Texel, aan de Hondsbossche Zeewering bij Petten waar eveneens een slachtoffer viel en te Den Helder. Hij boekstaafde zijn bevindingen in de uitgave *Door stormvloed overmand. De watersnood van 1953 op het eiland Texel, te Den Helder en aan de Hondsbossche*. Bovendien is in het Maritiem en Juttersmuseum te Oudeschild op Texel tot oktober een tentoonstelling te zien over de stormramp van 1953 en zijn nasleep op het eiland. Zowel “*De held sterft niet...*” als *Door stormvloed overmand* zijn à €10 per stuk te bestellen bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, telefoon (072) 663 000.

Johan van Veen

Johan van Veen was een van de belangrijkste waterstaatsingenieurs van de twintigste eeuw. Hij was niet alleen een innovatieve geest en een pionier in het onderzoek naar getijdenstromingen maar ook een tegendraadse man met een visionaire blik. Herhaaldelijk waarschuwde Van Veen voor een naderende ramp in Zeeland en Zuid-Holland. In opdracht van Rijkswaterstaat schreef Willem van der Ham de biografie van Johan van Veen, waarin duidelijk wordt hoeveel Nederland aan deze fascinerende persoonlijkheid te danken heeft. Het boek *Meester van*

de zee. Johan van Veen, waterstaatsingenieur 1893-1959. *De kust – de stormvloed – de delta* (ISBN 9050185959, €22,50) is uitgegeven door uitgeverij Balans.